

krožnic ali ena sama debelejša, nato pa globoka valovnica, ki jo spodaj in zgoraj obdaja rastlinski motiv – včasih listi, včasih rožice ali grozdi. Vzorec se pod zgornjim robom konča s krožnico ali v obliki osmice prepleteni valovnici. Likovni učinek belega okrasa na temnejšem lošču je včasih nepozaben. Nekatere imajo lise zelenega lošča. Ena sama ima na dnu namesto simbola IHS sled podobe dveh prekrizanih črt, še enkrat prekrizanih z bogatim rastlinskim motivom v obliki črke X. Ko so prišle v muzej, so v njih večinoma že nehali servirati hrano. Najmlajša ljubenska lončenina so dve vazi in skledica zadnjih lončarjev Markovičev iz časa pred prvo svetovno vojno, ki pa ne sledijo več tradicionalnim oblikam in okrasu.

Razstavo smo kot prvo v nizu razstav ob 60-letnici delovanja Gorenjskega muzeja v Mestni hiši v Kranju odprli 1. marca, 6.

maja jo bomo podrlji in 24. maja v okviru Lončarskega festivala predstavili še v galeriji Kašča v Radovljici; najbrž bo v vmesnem obdobju na ogled v Ljubnem.¹ Zasnova je povsem galerijska, saj so predmeti dragoceni in jih moramo zaščititi, obiskovalcem pa omogočiti čim bližji ogled. Z besedo in s sliko smo skušali pojasniti, kdo, kdaj in zakaj so bili ljubenski lončarji, ki so danes samo še spomin, njihovi kvalitetni izdelki pa so v navdih in izziv sodobnim lončarjem. Avtorica razstave je mag. Tatjana Dolžan Eržen, oblikovala jo je Barbara Bogataj iz Studia Aleja iz Radovljice. Ob razstavi je izšel muzejski list.

¹ Članek je uredništvo prejelo konec marca 2013 (op. ur.)

ZAKLADI GORENJSKE: IZ ZBIRK GORENJSKIH MUZEJEV

Galerija Šivčeva hiša, Radovljica, 1. februar–3. marec 2013

Gorenjski muzeji so se odločili, da del bogate in raznolike dediščine, ki jo hranijo, prikažejo na skupni razstavi. Kustosi¹ muzejev so izbrali gradivo, ki predstavlja bodisi njihove zbirke bodisi posebnosti v njihovih zbirkah ali pripoveduje zgodbo.

Loški muzej iz Škofje Loke je medobčinski muzej, ki z arheološko, etnološko, zgodovinsko in umetnostnozgodovinsko zbirko predstavlja zgodovino loškega gospodstva. Na razstavi predstavlja srednjeveško dediščino mesta. Kopija, izdelana leta 1840 po starejši votivni sliki iz leta 1698, prikazuje takratno Škofjo Loko. O nekdanjem življenju na gradu pripoveduje pečnica s konca 14. oz. z začetka 15. stoletja in svečnik v podobi paža iz istega obdobja, primerki loške slikane meščanske keramike, deli otroških igrač, sedelni stremeni iz železa in bron s pozlato ter deli gosposke konjske opreme.

Gorenjski muzej iz Kranja, osrednja muzejska ustanova na Gorenjskem, hrani zbirke, ki predstavljajo življenje od prazgodovine do danes. Arheološko zbirko predstavlja nakit iz groba kneginje iz 6. stoletja, zgodovinsko zbirko pa pergamentna listina iz leta 1412, ki priča o darilu treh dragocenih rokopisov kranjski cerkvi. Poslikana krstna zibka – *rojevnca* iz Bohinja je del etnološke zbirke. Likovno zbirko zastopa kipar Lojze Dolinar s kipom iz belega kamna (iz leta 1956), kulturno-zgodovinsko pa osnutek za kip Franceta Prešerna kiparja Ivana Zajca iz leta 1904. Najmlajši predmet je telefon ETA kranjske tovarne Iskra iz okoli leta 1980.

O življenju prebivalcev na območjih Kamnika, Domžal, Komen-de, Lukovice, Mengša, Moravč in Trzina nekoč in danes pripo-

vedujejo izbrani predmeti **Medobčinskega muzeja Kamnik**. Ljudsko umetnostno dediščino zastopa rezljan hišni oltarček iz lipovega lesa z upodobljeno sveto družino (2. polovica 19. stoletja). Lesen rezljan pečatnik – pisava za okraševanje trničev, izdelan leta 1964, je del pastirske dediščine Velike planine. Arheološko zbirko zastopa antični ključ, najden v vodnjaku iz 1. stoletja. Iz zbirke krivljenega pohištva je šivalna mizica, izdelana okrog leta 1910 iz bukovega lesa, iz likovne pa oljna slika kamniškega rojaka Mihe Maleša iz leta 1934.

Gornjesavski muzej Jesenice predstavlja zgodbe iz šestih skrinj in skrinjic. Izbrani predmeti odstirajo del življenja prebivalcev doline od Jesenic do Rateč. V leseni posodi s pokrovom z letnico 1798 so shranjevali zaseko. Z okovano potovalno skrinjo, izdelano leta 1870 v Ameriki, je povezana jeseniška rojakinja, ki se je iz Amerike večkrat vračala na Jesenice. V železni blagajni iz srede 19. stoletja so najbrž hranili vrednejše papirje. V lepenkasti škatli so bili shranjeni dnevnik, v katerih razkriva planinka svoje večdesetletno planinsko življenje.

Muzejski predmeti iz **Tržiškega muzeja** pričajo o za Tržič tipičnih obrteh. Usnjarska tehtnica z začetka 20. stoletja z deli usnja zastopa usnjarsko obrt. T. i. kordovansko usnje, strojeno iz ovčjih in kozjih kož, je bil izdelek domačih usnarjev. Čevljarska obrt je predstavljena z okovanim gojzarjem – kvedrovcem s konca 19. stoletja in s pripomočkom za sezuvanje, imenovanim zajec, iz okoli leta 1880. Barvarska in modrotiskarska obrt sta zastopani z modelom za modrotisk (iz srede 19. stoletja), varnostni žig s podobo slona (iz okoli leta 1900) je uporabljala bombažna predilnica in tkalnica.

Domača muzeja, **Kovaški muzej** iz Kroepe in **Čebelarski muzej** iz Radovljice (enoti **Muzejev radovljiške občine**), se predstavljata s tipičnim gradivom – z umetnokovaškimi izdelki in s panjskimi končnicami. Prepoznavni kroparski umetnokovaški izdelki so bili svečniki in drobni uporabni predmeti. Na razsta-

¹ Jože Štukl, Loški muzej Škofja Loka; Marjana Žibert, Gorenjski muzej; Zdenka Torkar Tahir, Gornjesavski muzej Jesenice; Saša Bučan, Medobčinski muzej Kamnik; Saša Florjančič in Ida Gnilšak, Muzeji radovljiške občine – Kovaški muzej Kropa in Čebelarski muzej Radovljica; Aljaž Pogačnik, Tržiški muzej.

Kovan dvoramni svečnik, izdelan po osnutku Jože Bertonclja.
Foto: Gorazd Kavčič (hrani Kovaški muzej v Kropi)

vi srečamo dvoramni poročni svečnik mojstra Jože Bertonclja, pepelnik, izdelan v umetnokovaški delavnici tovarne Plamen, in gravirano vazo iz pločevine, izdelek graverja in cizelerja Janeza Gašperšiča. Izvirni del slovenske čebelarke dediščine, za katero skrbi Čebelarški muzej, so poslikane panjske končnice. Za razstavo so bile izbrane tri končnice z motivi, ki sodijo k najpogostejšim in najbolj priljubljenim. Nabožno motiviko zastopa končnica z upodobitvijo jaslic, lovske motive prizor lova na jelena, vsakdanje življenje pa prizor plesa v gostilni.

Poslikana panjska končnica Lovec strelja jelena.
Foto: Miran Kambič (hrani Čebelarški muzej v Radovljici)

Razstavo spremlja publikacija, v kateri so zbrana besedila avtorjev, katalog razstavljenih predmetov s fotografijami in vsi potrebni podatki o sodelujočih muzejih.

Priložnostna razstava je namenjena gostovanjem. Doslej se je predstavila v razstaviščih muzejev v Škofji Loki, Kranju, na Jesenicah, v Kranjski Gori in Arhivu Slovenije v Ljubljani.

RAZSTAVA STOJANA KERBLERJA: ŽIVLJENJE, TAKO KOT JE

Galerija Lek, Ljubljana, 5. februar – 1. marec 2013

5. svečana 2013 smo v Galeriji Lek na Verovškovi ulici v Ljubljani dočakali še eno v nizu razstav Stojana Kerblerja: Življenje, tako kot je. Novinar in urednik Jurij Popov me je opomnil, da se v zgodovini fotografije pogosto zgodi, da posamične fotografije zaznamuje ena sama fotografija, kot na primer Dorotheo Lang *Migrantska mati*. Toda to ne velja za Stojana Kerblerja, ki je svoj pečat v zgodovini slovenske, jugoslovanske in svetovne fotografije pustil s tremi cikli: s *Portreti s ptujskih ulic* (1971), *Haložani* (1974) in *Kolinami* (1982), svoj fotografski svet pa je pozneje nadgradil še z *Dvorišči* (2008) ter s *Tovarniško fotografijo* (1965–2007). Na razstavi je Kerbler razstavil fotografije iz celotnega opusa, ki seveda še zdaleč niso zaključena celota, saj nas avtor znova in znova preseneča s svežimi deli, ki sodijo bodisi v to ali ono vsebinsko ali formalno celoto. Umetnostni zgodovinar Iztok Premrov, kustos razstave, razmišlja:

Če jih gledamo s stališča raznolikosti, potem lahko izluščimo dve temeljni razpoznavni prvini – prva izhaja iz

ljudi, njihovih portretnih likov in žanrskih prizorov, druga pa iz arhitekturnih oziroma urbanih ambientov našega najstarejšega mesta, Ptuja, v katerem Kerbler ves čas biva in deluje.

Glede na to, da so bile Kerblerjeve fotografije v *Glasniku SED* predstavljene kar dvakrat (Jazbec 2011; Jazbec 2012), sledi le prelet posameznih ciklov. Portreti s ptujskih ulic so spontani zapisi o ljudeh, ki jih je Kerbler ujel na ulicah. Ptuj je znan po svojih sejmi, in prav na in ob njih je fotograf našel veliko priložnosti ujeti obraze zanimivih ljudi in jih ovekovečiti. Očarljiva je spontanost teh podob, preprostost, nenarejenost, pristnost in nevsiljivost. Zdi se, da so ti zapisi nekaj najbolj naravnega, nekaj, kar niti najmanj ne moti portretiranca, avtorju pa daje ustvarjalen polet. Na obrazih in v očeh išče vedno nove pripovedi, kar ne zadovolji le avtorja, ampak tudi gledalce. Zanimivo, da Kerbler sam najpogosteje uporablja izraza slikati in slika – za vse, kar je ustvaril kot fotograf. Nekakšno logično nadaljevanje odkrivanja

* Sandra Jazbec, univ. dipl. etnol. in kult. antrop., doktorska študentka na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 1000 Ljubljana, Medvedova 12, E-naslov: sandranthropologinja@gmail.com